

Kommittémotion

Motion till riksdagen 2016/17:3236

av **Beatrice Ask m.fl. (M, C, L, KD)**

Grov organiserad brottslighet

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att motverka nyrekryteringen till de kriminella nätverken och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett förbättrat återfallsförebyggande arbete och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en nationell handlingsplan för att ta ett samlat grepp som effektiviserar arbetet mot människohandel och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa brottet ringa stöld och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga skärpta åtgärder mot metallstölder och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om polisens behov av expertkompetens för att utreda miljöbrottslighet och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Den grova organiserade brottsligheten måste med kraft bekämpas. Nätverksbaserad vinstinriktad brottslig verksamhet finns i olika former och brottsligheten kombineras med användande av otillåten påverkan som också undergräver tryggheten och det öppna fria samhället. Under förra året presenterade regeringen nya förslag om förbättrade straffrättsliga verktyg. Dessa, som bygger på en utredning som alliansregeringen tillsatte, innebär steg i rätt riktning för att kunna motverka den grova organiserade brottsligheten. Det återstår dock ett flertal åtgärder för att med kraft kunna bekämpa grov organiserad brottslighet. Riksdagen har tidigare gjort en rad tillkännagivanden för regeringen, bland annat att göra det lättare att förverka kriminellas tillgångar, samt att utöka kriminaliseringen av brott som begås inom ramen för organiserad brottslighet. Vi ser med tillförsikt fram emot att se resultatet av regeringens arbete med dessa.

För att minska den organiserade brottsligheten måste nyrekryteringen till de kriminella nätverken motverkas. Därför är insatser mot mängdbrott, narkotikahandling m.m. centralt, eftersom det är där nätverken rekryterar och har sina hantlangare. Det ska finnas stöd att tillgå för den som vill lämna det kriminella livet. Sådan exitverksamhet måste finnas av olika slag eftersom svårigheterna att lämna kriminella grupperingar är olika. För att komma åt brottslighet som rör sig över gränserna måste rättsväsendet samarbeta internationellt. EU-samarbetet innebär stärkta möjligheter att bekämpa gränsöverskridande brottslighet. På sina håll kan man i dag se stora problem med informationsutbyte mellan polismyndigheter, rutiner för samarbeten och så vidare. Här finns en utvecklingspotential.

Grov organiserad brottslighet

Den grova organiserade brottsligheten innebär lidande och stor skada för både enskilda människor och företag, men också för samhället i stort. Organiserad brottslighet ligger bakom huvuddelen av den gränsöverskridande brottsligheten, bland annat människohandel och narkotikasmuggling. Alliansregeringen tog 2007 initiativ till en bred nationell mobilisering mot den grova organiserade brottsligheten. Mobiliseringen, som nu involverar elva myndigheter inom och utom rättsväsendet, har lett till ett mer omfattande och uthålligt arbete än tidigare. De nya arbetsformer som utvecklats har bidragit till snabbare och ökad samverkan mellan myndigheterna. Organiserade kriminella nätverk verkar i hela landet. De senaste årens händelser i exempelvis Göteborg, Malmö och Södertälje understryker nödvändigheten av uthålliga insatser för att bekämpa den grova organiserade brottsligheten. Myndigheternas samarbete ger kraft i arbetet. För att nå resultat krävs också att de brottsbekämpande myndigheterna har tillgång till effektiva arbetsmetoder och straffprocessuella tvångsmedel.

Bättre förutsättningar att utreda och lagföra gränsöverskridande brott är viktigt i kampen mot den gränsöverskridande organiserade brottsligheten. Samverkan mellan tullen och de rättsvårdande myndigheterna har intensifierats under senare år. Samarbetet i enskilda ärenden har bland annat lett till fler beslag av vapen. Det är viktigt att samarbetet fortsätter och fördjupas. Ett antal yrkeskriminella står för en stor del av brottsligheten i Sverige. Att stoppa dessa individers brottslighet – genom återfallsförebyggande arbete och/eller relevanta straff – bör vara ett viktigt fokus.

Riksdagen har gjort en rad tillkännagivanden till regeringen gällande straffskärpningar för exempelvis människohandel och koppleri, narkotikabrott, dråp, grov misshandel, grovt rån och grov utpressning. Dessa straffskärpningar ska regeringen återkomma med förslag på snarast.

Vi vill också betona det återfallsförebyggande arbetet där avhopparverksamhet är en viktig del. Den som vill lämna en verksamhet med kriminella inslag bör kunna få hjälp och stöd oavsett var i landet hon eller han befinner sig. Avhopparverksamheten bör även dels bli bättre på att snabbt hjälpa dem som vill lämna en kriminell livsstil, dels göras till ett attraktivt alternativ för den som börjar tröttna på ett liv i kriminalitet. Dessutom är Kriminalvårdens åtgärder för att få intagna att bryta med sin kriminalitet viktiga. Nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism presenterade under sommaren 2016 en kunskapsöversikt om att lämna våldsbejakande miljöer. Det insamlade materialet visar att utträde främst realiserar genom sociala faktorer. Man kan dela in utträdesprocesser i en social och en praktisk dimension där den sociala har att göra med

personens livsförlopp och relationer såsom kärleksrelationer, familjebildning, eller övergång till vuxenlivet, medan den praktiska dimensionen kan handla om inträde i arbetslivet, psykiatriskt stöd, omlokalisering på grund av skyddsbehov eller andra skäl.

För att ett utträde ska lyckas krävs en balans mellan den sociala och den praktiska dimensionen. Myndigheter har ofta fokuserat på den praktiska dimensionen medan civila samhället fokuserat på den sociala. Det man kan se är att samordning ofta saknas mellan dessa. Alla kommuner måste ta till sig av den kunskap som finns och ha en plan för hur man bäst hjälper en person att lämna en kriminell livsstil.

Åtgärder mot människohandel och koppleri

Att förebygga och bekämpa människohandel är sedan länge en högt prioriterad fråga. En viktig del i det arbetet är en stark och ändamålsenlig straffrättslig lagstiftning. Trots förändringar av människohandelsbrottets utformning. Alliansregeringens olika satsningar och de åtgärder som brottsbekämpande myndigheter vidtagit är det fortfarande få anmälningar som leder till åtal och fällande domar för människohandelsbrott. I september 2014 tillsattes därför en utredning, Ett starkt straffrättsligt skydd vid människohandel och köp av sexuell handling av barn, dir. 2014:128, som ska undersöka om det finns behov av, och i sådant fall föreslå, åtgärder i syfte att säkerställa ett starkare straffrättsligt skydd mot människohandel, köp av sexuell tjänst och köp av sexuell handling av barn. Ett delbetänkande av uppdraget redovisades under sommaren 2016. Där föreslås bland annat att brottet köp av sexuell tjänst ska gradindelas och att ett grovt brott införs. Genom att uttryckligen reglera att försvårande omständigheter ska beaktas samt ange vilken typ av omständigheter som avses menar utredningen att det kan förväntas av den att den straffskärpning man avsåg att införa 2011 nu kommer att bli verklighet. Riksdagen har tillkännagivit för regeringen att straffen för människohandel och koppleri behöver skärpas.

Att de brottsbekämpande myndigheterna har goda förutsättningar att arbeta med denna typ av ärenden, som ofta är resurskrävande och svårutredda, är en annan viktig förutsättning. Vi vill genom en nationell handlingsplan ta ett samlat grepp för att effektivisera arbetet mot människohandel. Det kan till exempel handla om sätt att bedriva informationskampanjer för att göra det lättare att upptäcka människohandel. Länsstyrelsen i Stockholm har fått ett uppdrag av regeringen att arbeta med samordning för att motverka prostitution och människohandel för sexuella och andra ändamål. Man ska på nationell nivå samordna arbetet som bedrivs av myndigheter mot prostitution och människohandel för sexuella och andra ändamål och verka för stärkt samverkan mellan myndigheter, frivilligorganisationer och andra aktörer.

Ett problem är att hotell som upptäcker att rum används för prostitution och försöker avboka dessa rum nekas göra det om det inte finns en polisanmälan. Eftersom det enbart är köparen som begår en kriminell handling finns ingen person att anmäla. Hotellen kan därför inte på ett enkelt sätt neka till rumsbokningen. Detta behöver ses över.

Ringa stöld

Varje år begås, enligt Svensk Handels undersökning om stöldbrott i butik 2015, 2 miljoner stöldbrott i svenska butiker. Det totala värdet av det som stjäls uppgår till

4,6 miljarder kronor. I dessa siffror ingår inte interna stölder, det vill säga stölder av anställda.

Polis och medlemmar i Svensk Handel vittnar om ett ständigt närvarande inslag av organiserade stöldligor, något som dock är svårt att visa i anmälingsstatistiken, kanske beroende på att de har en högre grad av professionalitet, vilket minskar risken för upptäckt.

Brottsrubriceringen snatteri bör avskaffas och ersättas med ringa stöld. Med anledning av den ökande graden av professionalitet och organisering vid den här typen av brottslighet, bör tillgrepp som tidigare ansetts vara snatteri betraktas som stölder för att markera det allvar på vilket vi ser på denna typ av brottslighet.

Egendomsskyddsutredningen (SOU 2013:85) ger underlag för detta. Trots det har regeringen inte återkommit till riksdagen med ett sådant förslag. Redan vid riksdagsbehandlingen förra året blev svaret att regeringens beredning inte bör föregripas. Vi menar att regeringen är saktfärdig och snarast ska återkomma till riksdagen med förslag till ny lagstiftning.

Skärpta åtgärder mot metallstölder

Stölder av koppar och metaller har blivit ett allt större problem under senare tid. Det handlar exempelvis om kopparstölder från kyrktak och metallstölder utmed järnvägen. I många fall leder dessa stölder till allvarliga följdverkningar. Det kan handla om en gammal kyrka som till följd av takstölden drabbas av omfattande vattenskador eller en stöld av metaller från järnväg som leder till stora förseningar och olyckor. Problemet med metallstölder är inte enbart svenskt utan förekommer i hela västvärlden. Enligt polisen är det mycket som talar för att det är kriminella ligor som ligger bakom många av stölderna. Sådana omständigheter måste leda till att domstolarna ser allvarligt på aktuella gärningar. Även i övrigt bör samhällets insatser för att motverka den här typen av brottslighet förstärkas. Precis som i fallet med ringa stöld ovan har regeringen under två år hänvisat till att frågan bereds i Regeringskansliet. Det är nu dags att visa resultat. Det kan inte vänta.

Miljöbrottslighet

Polisen och Åklagarmyndigheten hanterar ungefär 4 000 miljöbrott varje år. Tillsynsmyndigheternas uppgift är att göra en polisanmälan så fort de misstänker att ett miljöbrott har begåtts. Miljöbrottsutredningar bygger ofta på ett nära samarbete med tillsynsmyndigheter, till exempel kommunernas miljökontor och länsstyrelsen. Dumpning eller utsläpp av farliga ämnen i naturen är vanliga miljöbrott. Syftet kan vara att slippa betala avgifter för kostnaderna att göra sig av med avfallet på riktigt sätt. Det förekommer också att miljöfarlig verksamhet drivs utan tillstånd.

Miljöbrott är en allvarlig och ofta svårutredd form av brottslighet. Därför är det viktigt att polisen har tillgång till den expertkompetens som behövs. De civila utredarna med specialkompetens inom till exempel miljöbrottslighet ska kunna användas på ett mer effektivt sätt.

Brott mot välfärden

Brotten mot välfärden omsätter stora belopp, man använder sig av falska intyg och olika företagsformer, flera personer är inblandade i brottsligheten och den har ofta internationella kopplingar. Utredningen om organiserad och systematisk ekonomisk brottslighet mot välfärden, dir. 2015:96, gör en översyn av välfärdsstatens förmåga att stå emot sådan brottslighet. Syftet är att identifiera risker i välfärdssystemen och andra närliggande skattefinansierade eller skadesubventionerade system, för att därigenom kunna säkerställa en korrekt användning av offentliga medel samt effektivt förebygga och beivra brottslighet av detta slag. Utredningen presenterade i somras en rad förslag till åtgärder som man arbetar med. Det handlar bland annat om ökade kontrollinsatser och informationsutbyte, man överväger att bilda en ny myndighet för alla välfärdsutbetalningar, bättre förutsättningar för de brottsbekämpande myndigheterna att beivra brottsligheten. Vi menar att förslagen är intressanta och ser fram emot utredningens slutredovisning.

Beatrice Ask (M)

Johan Hedin (C)

Andreas Carlson (KD)

Roger Haddad (L)